

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра слов'янської філології та перекладу

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ

Гендерні дослідження у філології

Для спеціальності (напряму підготовки) 035 Філологія.
035.03 Слов'янські мови і літератури (переклад включно).
035.04 Германські мови і літератури (переклад включно)

Автор: ст. викладач кафедри СФП Педченко О.В.

Затверджено на засіданні кафедри протокол № 1 від «27» серпня 2018 р.

ЗМІСТ

Робоча програма навчальної дисципліни.....	3
Навчальний контент	13
Методичні рекомендації до проведення практичних (семінарських) занять...	18
Дидактичне забезпечення самостійної роботи.....	19
Засоби діагностики навчальних досягнень студентів.....	20
Перелік навчально-методичних посібників, технічних засобів навчання тощо.....	21
Інформаційні матеріали бібліотеки по забезпеченню навчальними підручниками (посібниками) з дисципліни.....	21

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра слов'янської філології та перекладу

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
 МАРІУПОЛЬСЬКИЙ
 ДЕРЖАВНИЙ
 ЗАВДУВАЧ КАФЕДРИ
 Ю. О. Голоцукова

« 27 » серпня 2018 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВДПП 2.2.3. Гендерні дослідження у філології
 (шифр і назва навчальної дисципліни)
 спеціальності 035 Філологія
 (код і назва спеціальності)
 спеціалізація 035.03 Слов'янські мови і літератури (переклад включно)
 035.04 Германські мови та літератури (переклад включно).
 (назва спеціалізації)
 факультет грецької філології та перекладу
 іноземних мов
 (назва факультету)

Робоча програма Гендерні дослідження у філології для студентів
(назва навчальної дисципліни)
за спеціальністю 035 Філологія 035.03 Слов'янські мови і літератури (переклад включно),
035.04 Германські мови та літератури (переклад включно).

Розробники:

Звиняцьковський В.Я., д.філол.н., професор кафедри слов'янської філології та перекладу

Педченко О.В., ст. викладач кафедри слов'янської філології та перекладу

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри слов'янської філології та перекладу

Протокол від “ 27 ” серпня 2018 року, № 1

© Звиняцьковський В.Я., Педченко О.В., 2018 рік

© МДУ, 2018 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень / освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>03 – Гуманітарні науки</u> (шифр і назва)	Вибіркова	
Модулів – 3	Спеціальність (напрямок підготовки): <u>035 Філологія</u> <u>035.03 Слов'янські мови і літератури (переклад включно).</u> <u>035.04 Германські мови та літератури (переклад включно).</u> <u>Мова та література (англійська)</u> (код та найменування спеціальності)	Рік підготовки	
Змістових модулів – 3		2-й	-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>Розробка теми практичного заняття</u> (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		3-й	-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 4	Освітній ступень: <u>магістр</u>	Лекції	
		10 - год.	год.
		Практичні, семінарські	
		30 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		51 год.	год.
		Індивідуальні завдання	
		12 год.	
Вид контролю			
екзамен			

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 33,3 % - 56,7 % - 10%

для заочної форми навчання –

1. Мета та завдання курсу

Введення в проблематику гендерних досліджень ХХ-початку ХХІ століть, формування уявлень про взаємодію, діалог маскулінного та фемінного дискурсу мови і літератури, а також вплив гендерних метафор на літературні образи і професійну поведінку виладача.

Завдання курсу: Оволодіння низкою теоретичних понять, пов'язаних зі специфікою та історією розвитку гендерних досліджень у філології та освіті. Розгляд проблем пов'язаних зі створенням творів гендерної літератури, світоглядом і естетичними уявленнями сучасної епохи, системою жанрів досліджуваної літератури, гендерними мовленевими маркерами та ін.. Знання змісту найбільш значущих творів, своєрідності їх написання, місця в сучасній гендерології. Створення уявлень про закономірності та особливості розвитку гендерних досліджень у філології та освіті ХХ - н. ХХІ століть.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні напрями гендерних досліджень;
- генезис гендерних досліджень;
- спільності і відмінності розвитку жіночої та чоловічої літератур;
- основні питання квір досліджень

вміти:

- володіти прийомами літературно-критичного аналізу;
- реферувати науково-критичну літературу;
- володіти навичками критичного мислення в рамках програмних проблем і питань.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Історія гендерних досліджень

Тема 1. Гендерологія як наука

Поняття "гендер" і "стать" - спільне та відмінне. Становлення гендерології як науки. Об'єкт, предмет, завдання, основні методологічні підходи аналізу. Диференціація статі: статевий диморфізм і статевої символізм.

Тема 2. Проблема статі в історичному контексті

Сприйняття чоловіка і жінки в історії західної філософії (стародавня філософія: Аристотель; середньовічна християнська філософія: Ф. Аквінський, Св. Августин, Ф. Олександрійський, Г. Инститорис, І. Кант, А. Шопенгауер, Ф Ніцше; початок ХХ століття О. Вейнінгер, Е. Фромм, З. Фрейд; раціоналістична "філософія статі" Н.Г. Чернишевського, релігійна "філософія статі" В.Соловйова, В.Розанова, М.Бердяєва, сучасність: квір-теорія - Т. Лауретес, Е. Гросс, І.Седжвік).

Тема 3. Гендерні теорії і напрями гендерних досліджень

Класичні і сучасні напрями розвитку гендерної теорії та гендерних досліджень. Структурний функціоналізм і теорія статевої ролі (Т. Парсонс, Р. Бейлс, Н. Белл, Е. Фогель). Теорія конфлікту в гендерних відносинах (Р. Коллінз). Марксизм, неомарксизм і гендерна теорія (Л. Морган, Ф. Енгельс, Х.Хартман, А. Коллонтай). Психоемоційний підхід до проблеми статевої відмінностей (З. Фрейд, Н. Годоров, Е. Берн). Сучасні інтерпретації гендерних відносин. Гендер як стратифікаційна категорія. Стать як культурна метафора. Теорія гендерної системи.

Тема 4 Жіночі та чоловічі дослідження.

Виникнення і розвиток жіночих досліджень - Зв'язок жіночих досліджень з новими соціальними рухами - Вплив книги Бетті Фрідан Загадка жіночності на розвиток жіночого руху в Америці Перша стадія розвитку жіночих досліджень в США (кінець 1960х-1970-ті роки). Друга

стадія розвитку жіночих досліджень: інституціалізація. Третя стадія розвитку жіночих досліджень: принцип мультикультуралізму. Четверта стадія розвитку жіночих досліджень: перспективи глобалізації. Жіночі дослідження в Західній Європі. Поняття феміністської критики в історії і теорії мистецтва.

«Криза маскулінності» і чоловічі рухи. Чоловічі дослідження і парадигми маскулінності. Біолого-етичний еволюційний підхід. Психоаналітичний підхід. Маскулінність і чоловічі ролі. Від чоловічих ролей до гендерних ідентичностей. Маскулінність як історія.

Змістовий модуль 2. Гендерна освіта

Тема 5. Надбання гендерної педагогіки: історичний аспект у віддзеркаленні сьогоденних проблем. Гендерна педагогіка як нова-стара наукова галузь. Наукова та народна педагогіка статі. Гендерний підхід в історії освіти та педагогічної думки. Уявлення про роздільне виховання і навчання у давні часи. Спартанська та афінська системи виховання дітей різної статі. Вирівнювання можливостей отримати освіту дівчат і хлопців у республіканському Римі та в епоху еллінізму. Давньогрецькі філософи про виховання хлопців і дівчат та права статей на освіту. Питання освіти жінок в епоху Відродження.

Тема 6. Ідея спільного та роздільного навчання статей в освітніх проектах французької буржуазної революції. Проблеми освіти і виховання статей у феміністських рухах XIX ст. Чоловіча та жіноча освіта у Новій історії Європи. Питання морально-статевого виховання в руслі просвітницьких концепцій XVIII ст. Доктрина жіночої меншовартості в педагогічному трактаті Ж.Ж. Руссо «Еміль, або Про виховання». Аргументація Й.Г. Песталоцці на користь спільного навчання хлопчиків і дівчат. Боротьба за освіту жінок у працях видатних мислителів минулого. Гендерні питання в педагогіці Я.А. Коменського. Розвиток жіночої освіти в Україні в XVIII–XIX ст. Інститути шляхетних дівчат, жіночі пансіони, єпархіальні училища. Недільні школи. Фребелівський жіночий педагогічний інститут у Києві. Питання статевовікового виховання у класиків вітчизняної педагогіки К.Д. Ушинського, Х.Д. Алчевської, Б.Д. Грінченка та ін. С.Ф.Русова про виховання дівчаток. Виховний ідеал статі за Г.Г. Ващенком. Аналіз досвіду А.С. Макаренка зі спільного виховання хлопців і дівчат. Гендерне виховання школярів у теоретичних працях та практичній діяльності В.О. Сухомлинського. Статевороздільне навчання як відновлення патріархальності.

Тема 7. Освоєння контент-аналізу шкільних підручників та посібників, а також дитячих часописів. Виокремлення категорій оцінки змісту текстів та ілюстрованих матеріалів: гендерні характеристики в назвах, в основних та другорядних дійових особах; стать активних та пасивних героїв, в традиційних та нетрадиційних сімейних та соціальних ролях, в демонстрації предметноінструментальних та емоційно-експресивних видів діяльності вдома та за його межами, в групі та індивідуальній активності. Порівняльний аналіз змісту підручників-видань різних років. Статева належність в зображенні статей людей та казкових героїв. Порівняльний аналіз змісту ілюстративних та текстових матеріалів найпопулярніших дитячих часописів. Гендерний аналіз виховних програм: оцінка рівного доступу до користування навчальним інвентарем, приладами, іграми, в тому числі спортивними, заохочення дітей до статевозмішаних занять, уникнення статевого сепаратизму в іграх, видах діяльності, спілкуванні, однакові вимоги, тон та зміст звертання до хлопчиків та дівчаток, усунення стереотипів на кшталт: «хлопчикам (дівчаткам) не личить...», «ти ж не дівчинка (хлопчик), щоб...» тощо. Обговорення з дітьми статевого стереотипів, нав'язуваних найближчим соціумом та ЗМІ, наголошення на їх рівності та взаємозамінності статей у сім'ї та суспільстві. Диференціація статево-рольового та гендерного підходу в тлумаченні «чоловічих» та «жіночих» гендерних ролей як акценту на ролі природою даних статі задатків, здібностей та схильностей та гендеру як соціально сконструйованого явища.

Широке використання педагогічною наукою ідеї детермінації особистісних властивостей та життєвих цінностей умовами виховання, а не належністю до певної статі.

Змістовий модуль 2. Гендерна лінгвістика

Тема 8. Проблеми гендерного підходу до вивчення гендерних асиметрій у мовному відображенні. Прояви андроцентризму мови та культури: взаємодія інтрамовних та позамовних чинників. Інтрамовні чинники: структура мови, можливості вербального вираження концепту «стать»; характерологічні особливості мови. Позамовні чинники: особливості культури, ціннісні константи маскуліності і фемінінності; історичні та політичні чинники; між культурна взаємодія. Поняття мовного сексизму, суспільного сексизму та політ коректності. Ідея реформування мови.

Тема 9. Гендерні характеристики мовленнєвої поведінки. Огляд сучасних досліджень мовної комунікації. Мовленнєва взаємодія, комунікативні тактики та стратегії. «Конфлікт» стилів спілкування. Причини комунікативних невдач. Гендерні стереотипи мовленнєвої поведінки. Виникнення і основні напрямки лінгвістичної гендерології. Виникнення феміністської лінгвістики. Теоретичні основи феміністської лінгвістики. Основні течії в феміністській лінгвістики. Граматична категорія роду і проблема референції. «Дискурсивне напрямок» феміністської лінгвістики. Р. Лакофф, Мова і місце жінки. Теорія двох культур Д. Таннен. Феміністський планування та реформування мови. Нові гендерні політики. Значення феміністської лінгвістики для мовознавства

Тема 10. Гендерний аспект масової комунікації. Психологічні засоби експлікації маскуліності та фемінінності на сторінках ЗМІ. Чоловіча та жіноча проблематика сучасної публіцистики. Відображення гендерних стереотипів у пресі. Моделі гендерної ідентичності у газетних текстах. Чоловіча та жіноча мова.

Змістовий модуль 3. Гендерне літературознавство

Тема 11. Феміністська літературна критика. Поняття жіночої літератури. Теоретичні підходи: поняття «гінокритики». Жіночо-центрована література: «час невинності». «Жіночий досвід» і «жіноча література»: екстра-літературні критерії в літературі. Проблеми і пошуки нових теоретичних підстав: критика концепцій «жіночого авторства» і «жіночого досвіду» в літературі. Поняття «жіночого читання». Основні положення теорії «жіночого читання». Критика теорій «жіночого читання». Поняття «жіночого письма». Основні положення теорії «жіночого письма». Критика концепцій «жіночого письма». Жіноча автобіографія як особливий тип «жіночого досвіду». Значення феміністської літературної критики для теорії літератури.

Тема 8. Авторство як гендерна категорія сучасного літературознавства. Історія розвитку гендерного підходу до літературної творчості. Жіноча та чоловіча література. Поняття чоловічі та жіночі літературні жанри. Стереотипи та їх руйнування в літературній практиці. Західноєвропейське та російське літературознавство про жіночу літературу. Ю. Лотман про гендерну поліфонію у літературознавстві. Гендерні містифікації та ігри у літературній творчості

Тема 9. Реалізація гендерної метафори у літературі. Вивчення образів художнього твору світової літератури за гендерною ознакою. Туренівська жінка у XIX та XX століттях. Гендерна метафора у літературі модернізму та постмодернізму.

Тема 10. Відображення фімінного у теорії постструктуралізму. Культурно-екзистенціальні і семіотичні аспекти гендерного літературознавства. Психологічний аналіз як супутній метод гендерного літературознавства. Ю. Крістева - літературна творчість і теоретичні праці. Література і «думка про літературу» у французькому постструктуралізмі XX століття. Р. Барт, Ф. Соллерс і Ю. Крістева. Наукова концепція нової романістики: «руйнування поетики».

Тема 12. Авторство як гендерна категорія сучасного літературознавства	2		2									
Тема 13. Реалізація гендерної метафори у літературі	2		2									
Тема 14. Відображення фімінного у теорії постструктуралізму	8		2			6						
Тема 15. Гендерна поетика			6			20						
Разом за змістовним модулем 4	42		14			26						
Усього годин	81	-	30			51						
ІНДЗ	9	-	-	-	9	-						
Усього годин	120	10	30	-	12	78						

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	-	-

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Гендерологія як наука	2
2	Проблема статі в історичному контексті	2
3	Гендерні теорії і напрямки гендерних досліджень	2
4	Виникнення і розвиток гендерних досліджень в США і Західній Європі	2
5	Феміністська критика	2
6.	Чоловічі дослідження	2
7	Феміністська літературна критика	2
8	Авторство як гендерна категорія сучасного літературознавства	2
9	Реалізація гендерної метафори у літературі	2
10	Відображення фімінного у теорії постструктуралізму	2
11	Гендерна поетика	10
	Всього	30

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	-	-

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Читання критичної та художньої літератури	50
2	ІНДЗ	28
	Разом	78

9. Індивідуальні завдання

Розробка матеріалів та питань практичного заняття. Складання таблиць і схем, конспектів літературно-критичних статей і художніх текстів при підготовки до практичних занять.

10. Методи навчання

Пояснювально-ілюстративний (презентації, відеоматеріали), евристичний (пошук матеріалів в Інтернет, реферування літератури, конспектування), дослідницький (виконання ІНДЗ)

11. Методи контролю

Контрольні опитування, письмове опитування, перевірка виконання завдань.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота															Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3			Змістовий модуль 4					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	100
25				20			20			35					

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

13. Методичне забезпечення

Інтерактивний комплекс науково-методичного забезпечення дисципліни.

14. Рекомендована література

Базова

1. Антологія гендерних досліджень: Сб. пер. / Сост. и комментарии Е. И. Гаповой и А. Р. Усмановой. Минск: Профилен, 2000
2. Антологія феміністичної філософії / За ред. Елісон М. Джагер та Айрис Меріон Янг; Пер. з англ. Б. Єгідис; Наук. ред. пер. О. Іващенко. К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2006. 800 с.
3. Баррі П. Вступ до теорії : Літературознавство і культурологія / П Баррі / Пер. з англ. О. Погинайко. К. : Смолоскип, 2008. 360 с.
4. Введение в гендерные исследования. В 2 ч. Учебное пособие и Хрестоматия/ под ред. И. А. Жеребкиной, С.В. Жеребкина. Харьков, Санкт-Петербург, 2001.

5. Мой Т. Сексуальная/текстуальная политика: феминистская литературная теория. Пер.: О. Липовской. Москва, 2004. 237 с.

6. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. К.: «К.І.С.», 2004.

Допоміжна:

1. Агеева В. Жіночий простір. К.: Факт, 2003.

2. Ажгихина Н. Гендерные стереотипы в современных масс-медиа. *Гендерные исследования*. 2000. № 5.

3. Аусландер Л. Женские + феминистские + мужские + гей + квир исследования = гендерные исследования? // *Гендерные исследования*. Харьков: ХЦГИ. 2000. № 5. - С. 43-72.

4. Бадинтер З. Мужская сущность. М., 1995.

5. Бовуар С. Друга стать. К.: Основи, 1994.

6. Брайсон В. Политическая теория феминизма. Введение. М., 2001.

7. Варикаша М. Тіло і тілесність у феміністичній критиці та гендерних студіях. *Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: Лінгвістика і літературознавство*: Міжвуз. зб. наук. ст. / Гол. ред. В.А.Зарва. Бердянськ : БДПУ, 2012. Вип. XXVI. Ч.І. С. 328-334.

8. Варикаша М. Література non-fiction: поміж фактом і фікцією. *Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: Лінгвістика і літературознавство*: Міжвуз. зб. наук. ст. / Гол. ред. В.А.Зарва. Бердянськ : БДПУ, 2010. Вип. XXIII. Ч.ІІІ. С. 28-39.

9. Варикаша Марта. Проявлення queer-суб'єктивності у щоденнику Франца Кафки. *Слово і час*. 2010. № 7. С.85-91.

10. Варикаша Марта. «Queer pro quo», или за пределами бинарной гендерной дихотомии // *Гендерные исследования (ХЦГИ)*. Харьков, 2009. № 19. С. 345-347.

11. Варикаша Марта. Гомоеротична суб'єктивність у діаріуші В. Гомбровича. *Слово і час*. 2009. № 7. С.60-67.

12. Говорун Т, Кікінеджи О. Стать та сексуальність: Психологічний ракурс. Тернопіль, 1999. С. 81-204.

13. Гомілко О. Метафізика тілесності. Концепція тіла у філософському дискурсі. К., 2001.

14. Горні К. Страх перед жінкою. Спостереження щодо специфіки страху чоловіків і жінок перед протилежною статтю // *І. Незалежний культурологічний журнал*. 2003. Число 27. С. 6-24.

15. Сидоренко Н. Жінка та ЗМІ: гендерний аналіз преси, радіо та телебачення України. Моніторинг засобів масової інформації. — К, 1998.

15. Інформаційні ресурси

1. Сайт бібліотеки ім. В.І.Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/>

2. Сайт бібліотеки ім. Д.І.Чижевського: <http://library.kr.ua/>

3. Бібліотека зарубіжної літератури:

http://www.booksbooksbooks.ru/index.php?option=com_content&view=category&id=82&Itemid=213

4. Електронна бібліотека української літератури: <http://www.ukrlit.zno.com.ua/category/teoriya-literaturi/>

НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ

Тема 1. Гендерологія як наука

Поняття "гендер" і "стать" - спільне та відмінне. Становлення гендерології як науки. Об'єкт, предмет, завдання, основні методологічні підходи аналізу. Диференціація статі: статевий диморфізм і статевої символізм.

Література

1. Введение в гендерные исследования. В 2 ч. Учебное пособие и Хрестоматия/ под ред. И. А. Жеребкиной, С.В. Жеребкина. Харьков, Санкт-Петербург, 2001.
2. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. К.: «К.І.С.», 2004.

Тема 2. Проблема статі в історичному контексті

Сприйняття чоловіка і жінки в історії західної філософії (стародавня філософія: Аристотель; середньовічна християнська філософія: Ф. Аквінський, Св. Августин, Ф. Олександрійський, Г. Инститорис, І. Кант, А. Шопенгауер, Ф Ніцше; початок ХХ століття О. Вейнингер, Е. Фромм, З. Фрейд; раціоналістична "філософія статі" Н.Г. Чернишевського, релігійна "філософія статі" В.Соловйова, В.Розанова, М.Бердяєва, сучасність: квір-теорія - Т. Лауретес, Е. Гросс, І.Седжвік).

Література

1. Введение в гендерные исследования. В 2 ч. Учебное пособие и Хрестоматия/ под ред. И. А. Жеребкиной, С.В. Жеребкина. Харьков, Санкт-Петербург, 2001.
2. Мой Т. Сексуальная/текстуальная политика: феминистская литературная теория. Пер.: О. Липовской. Москва, 2004. 237 с.
3. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. К.: «К.І.С.», 2004.

Тема 3. Гендерні теорії і напрямки гендерних досліджень

Класичні і сучасні напрямки розвитку гендерної теорії та гендерних досліджень. Структурний функціоналізм і теорія статевих ролей (Т. Парсонс, Р. Бейлс, Н. Белл, Е. Фогель). Теорія конфлікту в гендерних відносинах (Р. Коллінз). Марксизм, неомарксизм і гендерна теорія (Л. Морган, Ф. Енгельс, Х.Хартман, А. Коллонтай). Психоаналітичний підхід до проблеми статевих відмінностей (З. Фрейд, Н. Годоров, Е. Берн). Сучасні інтерпретації гендерних відносин. Гендер як стратифікаційна категорія. Стать як культурна метафора. Теорія гендерної системи.

Література

1. Введение в гендерные исследования. В 2 ч. Учебное пособие и Хрестоматия/ под ред. И. А. Жеребкиной, С.В. Жеребкина. Харьков, Санкт-Петербург, 2001.
2. Мой Т. Сексуальная/текстуальная политика: феминистская литературная теория. Пер.: О. Липовской. Москва, 2004. 237 с.
3. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. К.: «К.І.С.», 2004.

Тема 4 Жіночі та чоловічі дослідження.

Виникнення і розвиток жіночих досліджень - Зв'язок жіночих досліджень з новими соціальними рухами - Вплив книги Бетті Фрідан Загадка жіночності на розвиток жіночого руху в Америці Перша стадія розвитку жіночих досліджень в США (кінець 1960х-1970-ті роки). Друга стадія розвитку жіночих досліджень: інституціалізація. Третя стадія розвитку жіночих досліджень: принцип мультикультуралізму. Четверта стадія розвитку жіночих досліджень: перспективи глобалізації. Жіночі дослідження в Західній Європі. Поняття феміністської критики в історії і теорії мистецтва.

«Криза маскулінності» і чоловічі рухи. Чоловічі дослідження і парадигми маскулінності. Біолого-етичний еволюційний підхід. Психоаналітичний підхід. Маскулінність і чоловічі ролі. Від чоловічих ролей до гендерних ідентичностей. Маскулінність як історія.

Література

1. Введение в гендерные исследования. В 2 ч. Учебное пособие и Хрестоматия/ под ред. И. А. Жеребкиной, С.В. Жеребкина. Харьков, Санкт-Петербург, 2001.
2. Мой Т. Сексуальная/текстуальная политика: феминистская литературная теория. Пер.: О. Липовской. Москва, 2004. 237 с.
3. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. К.: «К.І.С.», 2004.

Тема 5. Надбання гендерної педагогіки: історичний аспект у віддзеркаленні сьогоденних проблем. Гендерна педагогіка як нова-стара наукова галузь. Наукова та народна педагогіка статі. Гендерний підхід в історії освіти та педагогічної думки. Уявлення про роздільне виховання і навчання у давні часи. Спартанська та афінська системи виховання дітей різної статі. Вирівнювання можливостей отримати освіту дівчат і хлопців у республіканському Римі та в епоху еллінізму. Давньогрецькі філософи про виховання хлопців і дівчат та права статей на освіту. Питання освіти жінок в епоху Відродження.

Література

1. Введение в гендерные исследования. В 2 ч. Учебное пособие и Хрестоматия/ под ред. И. А. Жеребкиной, С.В. Жеребкина. Харьков, Санкт-Петербург, 2001.
2. Мой Т. Сексуальная/текстуальная политика: феминистская литературная теория. Пер.: О. Липовской. Москва, 2004. 237 с.
3. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. К.: «К.І.С.», 2004.

Тема 6. Ідея спільного та роздільного навчання статей в освітніх проектах французької буржуазної революції. Проблеми освіти і виховання статей у феміністських рухах XIX ст. Чоловіча та жіноча освіта у Новій історії Європи. Питання морально-статевого виховання в руслі просвітницьких концепцій XVIII ст. Доктрина жіночої меншовартості в педагогічному трактаті Ж.Ж. Руссо «Еміль, або Про виховання». Аргументація Й.Г. Песталоцці на користь спільного навчання хлопчиків і дівчат. Боротьба за освіту жінок у працях видатних мислителів минулого. Гендерні питання в педагогіці Я.А. Коменського. Розвиток жіночої освіти в Україні в XVIII–XIX ст. Інститути шляхетних дівчат, жіночі пансіони, єпархіальні училища. Недільні школи. Фребелівський жіночий педагогічний інститут у Києві. Питання статевовікового виховання у класиків вітчизняної педагогіки К.Д. Ушинського, Х.Д. Алчевської, Б.Д. Грінченка та ін. С.Ф.Русова про виховання дівчаток. Виховний ідеал статі за Г.Г. Ващенком. Аналіз досвіду А.С. Макаренка зі спільного виховання хлопців і дівчат. Гендерне виховання школярів у теоретичних працях та практичній діяльності В.О. Сухомлинського. Статевороздільне навчання як відновлення патріархальності.

Література

1. Введение в гендерные исследования. В 2 ч. Учебное пособие и Хрестоматия/ под ред. И. А. Жеребкиной, С.В. Жеребкина. Харьков, Санкт-Петербург, 2001.
2. Мой Т. Сексуальная/текстуальная политика: феминистская литературная теория. Пер.: О. Липовской. Москва, 2004. 237 с.
3. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. К.: «К.І.С.», 2004.

Тема 7. Освоєння контент-аналізу шкільних підручників та посібників, а також дитячих часописів. Виокремлення категорій оцінки змісту текстів та ілюстрованих матеріалів: гендерні характеристики в назвах, в основних та другорядних дійових особах; стать активних та

пасивних героїв, в традиційних та нетрадиційних сімейних та соціальних ролях, в демонстрації предметноінструментальних та емоційно-експресивних видів діяльності вдома та за його межами, в групі та індивідуальній активності. Порівняльний аналіз змісту підручників-видань різних років. Статева належність в зображенні статей людей та казкових героїв. Порівняльний аналіз змісту ілюстративних та текстових матеріалів найпопулярніших дитячих часописів. Гендерний аналіз виховних програм: оцінка рівного доступу до користування навчальним інвентарем, приладами, іграми, в тому числі спортивними, заохочення дітей до статевозмішаних занять, уникнення статевого сепаратизму в іграх, видах діяльності, спілкуванні, однакові вимоги, тон та зміст звертання до хлопчиків та дівчаток, усунення стереотипів на кшталт: «хлопчикам (дівчаткам) не личить...», «ти ж не дівчинка (хлопчик), щоб...» тощо. Обговорення з дітьми статевої стереотипів, нав'язуваних найближчим соціумом та ЗМІ, наголошення на їх рівності та взаємозамінності статей у сім'ї та суспільстві. Диференціація статево-рольового та гендерного підходу в тлумаченні «чоловічих» та «жіночих» гендерних ролей як акценту на ролі природою даних статі задатків, здібностей та схильностей та гендеру як соціально сконструйованого явища. Широке використання педагогічною наукою ідеї детермінації особистісних властивостей та життєвих цінностей умовами виховання, а не належністю до певної статі.

Література

1. Введение в гендерные исследования. В 2 ч. Учебное пособие и Хрестоматия/ под ред. И. А. Жеребкиной, С.В. Жеребкина. Харьков, Санкт-Петербург, 2001.
2. Мой Т. Сексуальная/текстуальная политика: феминистская литературная теория. Пер.: О. Липовской. Москва, 2004. 237 с.
3. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. К.: «К.І.С.», 2004.

Тема 8. Проблеми гендерного підходу до вивчення гендерних асиметрій у мовному відображенні. Прояви андроцентризму мови та культури: взаємодія інтрамовних та позамовних чинників. Інтрамовні чинники: структура мови, можливості вербального вираження концепту «стать»; характерологічні особливості мови. Позамовні чинники: особливості культури, ціннісні константи маскуліності і фемінінності; історичні та політичні чинники; між культурна взаємодія. Поняття мовного сексизму, суспільного сексизму та політ коректності. Ідея реформування мови.

Література

1. Введение в гендерные исследования. В 2 ч. Учебное пособие и Хрестоматия/ под ред. И. А. Жеребкиной, С.В. Жеребкина. Харьков, Санкт-Петербург, 2001.
2. Мой Т. Сексуальная/текстуальная политика: феминистская литературная теория. Пер.: О. Липовской. Москва, 2004. 237 с.
3. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. К.: «К.І.С.», 2004.

Тема 9. Гендерні характеристики мовленнєвої поведінки. Огляд сучасних досліджень мовної комунікації. Мовленнєва взаємодія, комунікативні тактики та стратегії. «Конфлікт» стилів спілкування. Причини комунікативних невдач. Гендерні стереотипи мовленнєвої поведінки. Виникнення і основні напрямки лінгвістичної гендерології. Виникнення феміністської лінгвістики. Теоретичні основи феміністської лінгвістики. Основні течії в феміністській лінгвістики. Граматична категорія роду і проблема референції. «Дискурсивне напрямок» феміністської лінгвістики. Р. Лакофф, Мова і місце жінки. Теорія двох культур Д. Таннен. Феміністський планування та реформування мови. Нові гендерні політики. Значення феміністської лінгвістики для мовознавства

Література

1. Введение в гендерные исследования. В 2 ч. Учебное пособие и Хрестоматия/ под ред. И. А. Жеребкиной, С.В. Жеребкина. Харьков, Санкт-Петербург, 2001.

2. Мой Т. Сексуальная/текстуальная политика: феминистская литературная теория. Пер.: О. Липовской. Москва, 2004. 237 с.

3. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. К.: «К.І.С.», 2004.

Тема 10. Гендерний аспект масової комунікації. Психологичні засоби експлікації маскуліності та фемініності на сторінках ЗМІ. Чоловіча та жіноча проблематика сучасної публіцистики. Відображення гендерних стереотипів у пресі. Моделі гендерної ідентичності у газетних текстах. Чоловіча та жіноча мова.

Література

1. Введение в гендерные исследования. В 2 ч. Учебное пособие и Хрестоматия/ под ред. И. А. Жеребкиной, С.В. Жеребкина. Харьков, Санкт-Петербург, 2001.

2. Мой Т. Сексуальная/текстуальная политика: феминистская литературная теория. Пер.: О. Липовской. Москва, 2004. 237 с.

3. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. К.: «К.І.С.», 2004.

Тема 11. Феміністська літературна критика. Поняття жіночої літератури. Теоретичні підходи: поняття «гінокритики». Жіночо-центрована література: «час невинності». «Жіночий досвід» і «жіноча література»: екстра-літературні критерії в літературі. Проблеми і пошуки нових теоретичних підстав: критика концепцій «жіночого авторства» і «жіночого досвіду» в літературі. Поняття «жіночого читання». Основні положення теорії «жіночого читання». Критика теорій «жіночого читання». Поняття «жіночого письма». Основні положення теорії «жіночого письма». Критика концепцій «жіночого письма». Жіноча автобіографія як особливий тип «жіночого досвіду». Значення феміністської літературної критики для теорії літератури.

Література

1. Введение в гендерные исследования. В 2 ч. Учебное пособие и Хрестоматия/ под ред. И. А. Жеребкиной, С.В. Жеребкина. Харьков, Санкт-Петербург, 2001.

2. Мой Т. Сексуальная/текстуальная политика: феминистская литературная теория. Пер.: О. Липовской. Москва, 2004. 237 с.

3. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. К.: «К.І.С.», 2004.

Тема 8. Авторство як гендерна категорія сучасного літературознавства. Історія розвитку гендерного підходу до літературної творчості. Жіноча та чоловіча література. Поняття чоловічі та жіночі літературні жанри. Стереотипи та їх руйнування в літературній практиці. Західноєвропейське та російське літературознавство про жіночу літературу. Ю. Лотман про гендерну поліфонію у літературознавстві. Гендерні містифікації та ігри у літературній творчості

Література

1. Введение в гендерные исследования. В 2 ч. Учебное пособие и Хрестоматия/ под ред. И. А. Жеребкиной, С.В. Жеребкина. Харьков, Санкт-Петербург, 2001.

2. Мой Т. Сексуальная/текстуальная политика: феминистская литературная теория. Пер.: О. Липовской. Москва, 2004. 237 с.

3. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. К.: «К.І.С.», 2004.

Тема 9. Реалізація гендерної метафори у літературі. Вивчення образів художнього твору світової літератури за гендерною ознакою. Туренівська жінка у XIX та XX століттях. Гендерна метафора у літературі модернізму та постмодернізму.

Література

1. Введение в гендерные исследования. В 2 ч. Учебное пособие и Хрестоматия/ под ред. И. А. Жеребкиной, С.В. Жеребкина. Харьков, Санкт-Петербург, 2001.

2. Мой Т. Сексуальная/текстуальная политика: феминистская литературная теория. Пер.: О. Липовской. Москва, 2004. 237 с.

3. Основы теории гендеру: Навчальний посібник. К.: «К.І.С.», 2004.

Тема 10. Відображення фемінного у теорії постструктуралізму. Культурно-екзистенціальні і семіотичні аспекти гендерного літературознавства. Психоаналіз як супутній метод гендерного літературознавства. Ю. Крістева - літературна творчість і теоретичні праці. Література і «думка про літературу» у французькому постструктуралізмі ХХ століття. Р. Барт, Ф. Соллерс і Ю. Крістева. Наукова концепція нової романістики: «руйнування поетики».

Література

1. Введение в гендерные исследования. В 2 ч. Учебное пособие и Хрестоматия/ под ред. И. А. Жеребкиной, С.В. Жеребкина. Харьков, Санкт-Петербург, 2001.

2. Мой Т. Сексуальная/текстуальная политика: феминистская литературная теория. Пер.: О. Липовской. Москва, 2004. 237 с.

3. Основы теории гендеру: Навчальний посібник. К.: «К.І.С.», 2004.

Тема 11. Гендерна поетика. Проблема означення місця гендерної поетиці у літературознавстві. Виявлення основних ознак гендерної поетиці. Проблема розрізнення гендерної поетики та феміністської поетики. М. Бахтін про появу нових поетик.

Література

1. Введение в гендерные исследования. В 2 ч. Учебное пособие и Хрестоматия/ под ред. И. А. Жеребкиной, С.В. Жеребкина. Харьков, Санкт-Петербург, 2001.

2. Мой Т. Сексуальная/текстуальная политика: феминистская литературная теория. Пер.: О. Липовской. Москва, 2004. 237 с.

3. Основы теории гендеру: Навчальний посібник. К.: «К.І.С.», 2004.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ**

Гендерні дослідження у філології: дистанційний курс / Упоряд. Е.В. Педченко.
Для спеціальності 035.04 URL: <http://moodle.mdu.in.ua/course/view.php?id=1774>
Для спеціальності 035.03 URL: <http://moodle.mdu.in.ua/course/view.php?id=1773>

ДИДАКТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Гендерні дослідження у філології: дистанційний курс / Упоряд. Е.В. Педченко.

Для спеціальності 035.04 URL: <http://moodle.mdu.in.ua/course/view.php?id=1774>

Для спеціальності 035.03 URL: <http://moodle.mdu.in.ua/course/view.php?id=1773>

ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Термінологічний кросворд (дистанційний курс)

Для спеціальності 035.04 URL: <http://moodle.mdu.in.ua/course/view.php?id=1774>

Для спеціальності 035.03 URL: <http://moodle.mdu.in.ua/course/view.php?id=1773>

Питання до самоконтролю

1. Становлення гендерології як науки. Поняття "гендер", "стать" - спільне та відмінне.
2. Феміністське літературознавство. Теорія Еллен Шоуолтер: поняття «гінокритики».
3. Особливості жіночого та чоловічого художніх текстів (зіставний аналіз творів за вибором).
4. Теорія гендерної системи. Пол як культурна метафора.
5. Вивчення образів художнього твору світової літератури за гендерною ознакою.
6. Особливості жіночого та чоловічого художніх текстів (зіставний аналіз творів за вибором)
7. Виникнення і розвиток жіночих досліджень. Книга Сімони де Бовуар «Друга стать»
8. Проблема означення місця гендерної поетиці у літературознавстві.
9. Особливості жіночого та чоловічого художніх текстів (зіставний аналіз творів за вибором)
10. Чоловічі дослідження і парадигми маскулінності.
11. Гендерні містифікації та ігри у літературній творчості (з наведенням прикладів)
12. Особливості жіночого та чоловічого художніх текстів (зіставний аналіз творів за вибором)

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ПОСІБНИКИ, ТЕХНІЧНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ

1. Агеєва Віра. Жіночий простір: Феміністичний дискурс українського модернізму: монографія. Київ: Факт, 2003. 320 с
2. Аніщук Н.В. Основи гендерного права України: підручник для студентів ВНЗ. Одеса: Фенікс, 2013. 208 с
3. Введение в гендерные исследования. В 2 ч. Учебное пособие и Хрестоматия/ под ред. И. А. Жеребкиной, С.В. Жеребкина. Харьков, Санкт-Петербург, 2001.
4. Гендерні дослідження у філології: дистанційний курс / Упоряд. Е.В. Педченко. 035.04 URL: <http://moodle.mdu.in.ua/course/view.php?id=1774>, 035.03 URL: <http://moodle.mdu.in.ua/course/view.php?id=1773>
5. Мой Т. Сексуальная/текстуальная политика: феминистская литературная теория. Пер.: О. Липовской. Москва, 2004. 237 с.
6. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. К.: «К.І.С.», 2004

ІНФОРМАЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ БІБЛІОТЕКИ ПО ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ НАВЧАЛЬНИМИ ПІДРУЧНИКАМИ (ПОСІБНИКАМИ) З ДИСЦИПЛІНИ.

з/п	Найменування навчальної дисципліни	Автор підручника (навчального посібника тощо)	Найменування підручника (навчального посібника тощо)	Найменування видавництва, рік видання	Кількість примірників
1	Гендерні дослідження у філології	Агеєва Віра.	Жіночий простір: Феміністичний дискурс українського модернізму: монографія	Київ: Факт, 2003. - 320 с	1
2		Аніщук Н.В.	Основи гендерного права України: підручник для студентів ВНЗ	Одеса: Фенікс, 2013. - 208 с	1
3		Козерод О.В.	Гендерні аспекти історії українського єврейства (на прикладі періоду 20-х років ХХ: монографія ст.)	К.: Радуга, 2013. - 104 с	1